

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku S. J.
przy uczestnictwie M. J., P. J., M. J., P. J. i małoletniej N. S.
o stwierdzenie nabycia spadku po K. J.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 maja 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania M. J.
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 28 kwietnia 2021 r., sygn. akt XV Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek uczestniczki P. J. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w P. na rzecz adw. M. M.-S. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł, tytułem wynagrodzenia za udział w charakterze kuratora małoletniej uczestniczki N. S. w postępowaniu kasacyjnym;**
- 4. nakazuje pobrać od uczestniczki M. J. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w P. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł, tytułem brakujących kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym obejmujących wydatki na wynagrodzenie kuratora małoletniej N. S..**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki M. J. od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 28 kwietnia 2021 r., sygn. akt XV Ca [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności - w związku z poglądem zaprezentowanym przez kuratora małoletniej uczestniczki N. S. w odpowiedzi na skargę kasacyjną - należy wyjaśnić, że nie było podstaw prawnych do ustanowienia kuratora dla tej małoletniej uczestniczki na potrzeby postępowania kasacyjnego, gdyż ustanowienie kuratora postanowieniem Sądu Rejonowego w P. (Wydział Rodzinny i Nieletnich) z dnia 14 kwietnia 2017 r., sygn. akt IV Nsm [...] (k. 162) jest skuteczne także w postępowaniu kasacyjnym. Pozycja procesowa kuratora jest odmienna od pozycji procesowej pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu

siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnego zagadnienia prawnego skarżąca upatruje w konieczności wyjaśnienia skutków wydziedziczenia dla zstępnych wydziedziczonych w sytuacji, gdy w oświadczeniu o wydziedziczeniu spadkodawca wyklucza osobę wydziedziczoną z kręgu spadkobierców.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia

26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Według skarżącej uczestniczki, w kontekście skutków wydziedziczenia spadkobiercy ustawowego, zachodzi potrzeba wykładni art. 931 § 2 k.c., tj. czy takiego wydziedziczonego można traktować jak osobę, która nie dożyła otwarcia spadku. Uczestniczka wskazuje, że takiego wydziedziczonego nie można jednak traktować jak osobę, która nie dożyła otwarcia spadku.

W stanie faktycznym sprawy spadkodawca sporządził w dniu 10 listopada 2011 r. testament notarialny, w którym oświadczył, że wydziedzicza (pozbawia zachowku) córkę P. J., albowiem uporczywie nie dopełniała względem niego obowiązków rodzinnych.

Podnoszone przez skarżącą zagadnienie prawne i wątpliwości interpretacyjne zostały już wyjaśnione. Mianowicie w uchwale z dnia 3 grudnia 2015 r., III CZP 85/15, Sąd Najwyższy wskazał, że udział spadkowy, który przypadłby z ustawy wydziedziczonemu przez spadkodawcę jego dziecku, przypada zstępnym wydziedziczonego (por też orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1971 r., III CZP 5/71).

Z tych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.

Wniosek uczestniczki P. J. o zasądzenie od skarżącej uczestniczki M. J. kosztów postępowania kasacyjnego nie zasługiwał na uwzględnienie, ponieważ wynik tego postępowania (odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej uczestniczki M. J.) nie polepszył sytuacji prawnej uczestniczki P.J., która i tak nie dziedziczy spadku po K. J.. W tym zakresie ma zastosowanie ogólna reguła wynikająca z przepisów art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

O wynagrodzeniu należnym dla kuratora małoletniej uczestniczki orzeczono na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. poz. 536) w zw. z § 6 pkt 2 § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności

adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.). Sąd miał na uwadze okoliczność, iż w postępowaniu kasacyjnym obowiązuje przymus adwokacko-radcowski i takie kwalifikacje ma występujący w sprawie kurator małoletniej. Dlatego należało zastosować stawki wynagrodzenia jak w przypadku profesjonalnych pełnomocników.

Punkt 4 postanowienia znajduje uzasadnienie w art. 113 ust. 1 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2257) oraz art. 520 § 3 k.p.c.

[as]